

Dział 2. INNOWACJE PRODUKTOWE, PROCESOWE ORAZ DZIAŁALNOŚĆ INNOWACYJNA PRZERWANA, ZANIECHANA LUB NIEZAKOŃCZONA W LATACH 2006–2008

A. Czy w latach 2006 – 2008 Wasze przedsiębiorstwo wprowadziło nowe i/lub istotnie ulepszone (przynajmniej dla przedsiębiorstwa):	1. produkty	a) wyroby?	<ul style="list-style-type: none"> • tak • nie 	1 2
		b) usługi?	<ul style="list-style-type: none"> • tak • nie 	1 2
	2. procesy	a) nowe lub istotnie ulepszone metody wytwarzania (produkcji) wyrobów i usług?	<ul style="list-style-type: none"> • tak • nie 	1 2
		b) nowe lub istotnie ulepszone metody z zakresu logistyki i/lub metody dostarczania i dystrybucji Waszego zaopatrzenia, wyrobów i usług?	<ul style="list-style-type: none"> • tak • nie 	1 2
		c) nowe lub istotnie ulepszone metody (systemy) wspierające procesy w Waszym przedsiębiorstwie, takie jak systemy utrzymania (konserwacji) lub systemy operacyjne związane z zakupami, rachunkowością (księgowością) bądź systemy obliczeniowe?	<ul style="list-style-type: none"> • tak • nie 	1 2
	B. Jeśli Wasze przedsiębiorstwo wprowadziło w latach 2006 – 2008 innowacje produktowe (tak w pyt. A1a i/lub A1b) to czy były wśród nich wyroby lub usługi nowe lub istotnie ulepszone			
1. dla rynku na którym działa przedsiębiorstwo (wprowadzone na ten rynek przed konkurencją, jakkolwiek mogą być już dostępne na innych rynkach) ?			<ul style="list-style-type: none"> • tak • nie 	1 2
2. tylko dla Waszego przedsiębiorstwa (wprowadzone już wcześniej na rynek, na którym działa przedsiębiorstwo przez konkurencję)?			<ul style="list-style-type: none"> • tak • nie 	1 2
C. Jeśli Wasze przedsiębiorstwo wprowadziło w latach 2006 – 2008 innowacje procesowe (tak w pyt. A2a i/lub A2b i/lub A2c) to czy były wśród nich procesy nowe lub istotnie ulepszone dla rynku którym działa przedsiębiorstwo?			<ul style="list-style-type: none"> • tak • nie • nie wiem 	1 2 3
D. Jeśli Wasze przedsiębiorstwo wprowadziło w latach 2006 – 2008 nowe lub istotnie ulepszone produkty i/lub procesy, to kto je opracował?: (w każdej z rubr. 1 i 2 prosimy wybrać tylko jedną, najbardziej właściwą odpowiedź)			Produkty wprowadzone na rynek (innowacje–produkty)	Wdrożone procesy (innowacje–procesy)
0			1	2
1. głównie Wasze przedsiębiorstwo			1	1
2. głównie krajowe instytucje naukowe (PAN, JBR–y, szkoły wyższe)			2	2
3. Wasze przedsiębiorstwo we współpracy z innymi przedsiębiorstwami i/lub instytucjami naukowymi krajowymi			3	3
4. Wasze przedsiębiorstwo we współpracy z przedsiębiorstwami i/lub instytucjami naukowymi zagranicznymi			4	4
5. głównie instytucje zagraniczne (przedsiębiorstwa i/lub instytucje naukowe)			5	5
6. głównie inne przedsiębiorstwa krajowe (spoza Waszej grupy przedsiębiorstw)			6	6
E. Czy w latach 2006–2008 przedsiębiorstwo realizowało jakiś projekt innowacyjny (prowadziło działalność innowacyjną) mający na celu opracowanie i/lub wdrożenie innowacji produktowych lub innowacji procesowych , który był:				
1. przerwany lub zaniechany przed ukończeniem?			<ul style="list-style-type: none"> • tak • nie 	1 2
2. niezakończony na koniec 2008 roku?			<ul style="list-style-type: none"> • tak • nie 	1 2

Dział 3. PRZYCHODY ZE SPRZEDAŻY I PRODUKCJA SPRZEDANA W TYS. ZŁ (bez znaku po przecinku)

Dział 3A. PRZYCHODY NETTO ZE SPRZEDAŻY PRODUKTÓW (WYROBÓW I USŁUG), TOWARÓW I MATERIAŁÓW W 2006 I 2008 R.

Wyszczególnienie		Ogółem		Przychody w 2008 r. ze sprzedaży produktów (wytworów i usług) nowych lub istotnie ulepszonych wprowadzonych na rynek w latach 2006–2008	
		2006 r.	2008 r.	ogółem	eksport
0		1	2	3	4
Ogółem (wiersze 2+3 w rubryce 3 i 4)	1				
Produkty (z wiersza 1)	nowe lub istotnie ulepszone dla rynku, na którym działa przedsiębiorstwo	2			
	nowe lub istotnie ulepszone tylko dla Waszego przedsiębiorstwa	3			

Dział 3B. PRODUKCJA SPRZEDANA WYROBÓW PRZEMYSŁOWYCH W 2008 R W CENACH REALIZACJI

Ogółem	w tym wyrobów nowych lub istotnie ulepszonych wprowadzonych na rynek w latach 2006–2008
1	2

Jeżeli Wasze przedsiębiorstwo nie wprowadziło innowacji produktowych lub procesowych, ani nie prowadziło działalności innowacyjnej (przerwanej, zaniechanej lub niezakończonyj) w latach 2006–2008 („nie” we wszystkich pytaniach A1, A2, E1, E2 w dziale 2) prosimy przejść do działu 9.

Dział 4. DZIAŁALNOŚĆ INNOWACYJNA I NAKŁADY NA DZIAŁALNOŚĆ INNOWACYJNĄ W ZAKRESIE INNOWACJI PRODUKTOWYCH I PROCESOWYCH

Dział 4 A. DZIAŁALNOŚĆ INNOWACYJNA W LATACH 2006 – 2008

Czy w latach 2006–2008 Wasze przedsiębiorstwo prowadziło następujące rodzaje działalności innowacyjnej?			
1a. Prace B+R wykonane w jednostce (wewnętrzne)		<ul style="list-style-type: none"> • tak • nie 	<ul style="list-style-type: none"> 1 2
Prace twórcze w Państwa przedsiębiorstwie podjęte dla zwiększenia zasobu wiedzy w celu opracowania nowych lub udoskonalonych produktów i procesów (w tym opracowywanie i udoskonalanie oprogramowania spełniające to kryterium)			
1b. Jeśli tak w pyt. 1a to czy przedsiębiorstwo prowadziło prace B+R w sposób	1. Ciągły (stały personel zatrudniony w jednostce w działalności B+R)	<ul style="list-style-type: none"> • tak • nie 	<ul style="list-style-type: none"> 1 2
	2. Dorywczy (w razie potrzeby)	<ul style="list-style-type: none"> • tak • nie 	<ul style="list-style-type: none"> 1 2
2.Prace B+R nabyte z zewnątrz		<ul style="list-style-type: none"> • tak • nie 	<ul style="list-style-type: none"> 1 2
Prace B+R zdefiniowane jak w pkt. 1a, ale prowadzone przez inne przedsiębiorstwa (w tym przedsiębiorstwa i filie należące do Waszej grupy przedsiębiorstw) lub jednostki badawcze (publiczne lub prywatne), nabyte przez Wasze przedsiębiorstwo			
3. Nabycie zaawansowanych technicznie maszyn i urządzeń technicznych, środków transportu, narzędzi, przyrządów, ruchomości i wyposażenia (grupy KŚT 3 – 8) ^{a)} w celu wytwarzania nowych lub istotnie ulepszonych produktów i procesów		<ul style="list-style-type: none"> • tak • nie 	<ul style="list-style-type: none"> 1 2
4. Nabycie oprogramowania dla celów realizacji innowacji produktowych i procesowych		<ul style="list-style-type: none"> • tak • nie 	<ul style="list-style-type: none"> 1 2
5. Nabycie wiedzy ze źródeł zewnętrznych (w postaci patentów, wynalazków nieopatentowanych, know how i innych rodzajów wiedzy od innych przedsiębiorstw i organizacji) dla celów realizacji innowacji produktowych i procesowych		<ul style="list-style-type: none"> • tak • nie 	<ul style="list-style-type: none"> 1 2
6. Szkolenie personelu (wewnętrzne i zewnętrzne) związane bezpośrednio z wprowadzaniem nowych lub istotnie ulepszonych produktów i procesów		<ul style="list-style-type: none"> • tak • nie 	<ul style="list-style-type: none"> 1 2
7. Marketing związany z wprowadzaniem nowych lub istotnie ulepszonych produktów (w tym badania rynku i reklama wprowadzająca)		<ul style="list-style-type: none"> • tak • nie 	<ul style="list-style-type: none"> 1 2
8. Pozostałe przygotowania do wprowadzenia nowych lub istotnie ulepszonych produktów lub procesów takie jak: studia wykonalności, testowanie, standardowe opracowywanie i udoskonalanie oprogramowania, oprzyrządowanie, prace inżynierskie – przygotowawcze itp.		<ul style="list-style-type: none"> • tak • nie 	<ul style="list-style-type: none"> 1 2

^{a)} Według aktualnie obowiązującej Klasyfikacji Środków Trwałych (KŚT).

Dział 4 B. NAKŁADY NA DZIAŁALNOŚĆ INNOWACYJNĄ W 2008 R.

Wyszczególnienie		W tys. zł ^{a)} (bez znaku po przecinku)	
0		1	
Ogółem (wiersze 02+05+06+07+11+12+13)		01	
Działalność badawcza i rozwojowa (B+R) (wiersze 03+04)		02	
z tego nakłady	wewnętrzne	03	
	zewnętrzne (zakup usług B+R)	04	
Zakup wiedzy ze źródeł zewnętrznych		05	
Zakup oprogramowania		06	
Nakłady inwestycyjne na środki trwałe (wiersze 08+09)		07	
z tego	budynki i lokale, obiekty inżynierii lądowej i wodnej oraz grunty (grupy KŚT 1, 2, 0) ^{b)}	08	
	maszyny i urządzenia techniczne, środki transportowe, narzędzia, przyrządy, ruchomości i wyposażenie (grupy KŚT 3–8) ^{b)}	09	
	w tym z importu	10	
Szkolenie personelu związane bezpośrednio z wprowadzaniem innowacji produktowych lub procesowych		11	
Marketing związany z wprowadzeniem nowych lub istotnie ulepszonych produktów		12	
Pozostałe nakłady poniesione na wprowadzenie nowych lub istotnie ulepszonych produktów lub procesów		13	
Z nakładów ogółem (wiersz 01) przypada na (wiersze 14+15+16+17+18 ≤ wiersz 01):	środki	własne	14
		otrzymane z budżetu państwa	15
		pozyskane z zagranicy (bezzwrotne)	16
		pochodzące z funduszy kapitału ryzyka	17
	kredyty bankowe	18	

^{a)} Jeżeli nie poniesiono nakładów w danej kategorii prosimy wstawić „0”.

^{b)} Według aktualnie obowiązującej Klasyfikacji Środków Trwałych (KŚT).

Dział 5. PUBLICZNE WSPARCIE DLA DZIAŁALNOŚCI INNOWACYJNEJ

A. Czy w latach 2006–2008 Wasze przedsiębiorstwo otrzymało publiczne wsparcie finansowe na działalność innowacyjną, w tym B+R (granty, dotacje, subsydia, ulgi podatkowe, kredyty preferencyjne, gwarancje kredytowe itp.), wyłączając działalność prowadzoną całkowicie na rzecz sektora publicznego w ramach umów:	1. od jednostek samorządu terytorialnego i/lub terenowych organów administracji rządowej?	<ul style="list-style-type: none"> • tak • nie 	1 2
	2. od jednostek rządowych szczebla centralnego (ministerstwa, agencje rządowe, itp.)?	<ul style="list-style-type: none"> • tak • nie 	1 2
	3. z Unii Europejskiej?	<ul style="list-style-type: none"> • tak • nie 	1 2
B. Jeśli „tak” w pyt. 3, to czy w latach 2006–2008 Wasze przedsiębiorstwo otrzymało dofinansowanie z VI (2003–2006) lub VII (2007–2013) Programu Ramowego Badań i Rozwoju Technicznego Unii Europejskiej?		<ul style="list-style-type: none"> • tak • nie 	1 2

Dział 6. RÓDŁA INFORMACJI DLA DZIAŁALNOŚCI INNOWACYJNEJ W LATACH 2006 – 2008

<p>Prosimy o wskazanie, według poniższej skali, znaczenia poszczególnych źródeł informacji dla działalności innowacyjnej Waszego przedsiębiorstwa w latach 2006 – 2008. (dotyczy zarówno nowych projektów innowacyjnych jak i projektów innowacyjnych rozpoczętych wcześniej)</p> <p>Skala: 1 – wysoki, 2 – średni, 3 – niski, 4 – bez znaczenia Ocena 4 – „bez znaczenia” oznacza, że z danego źródła nie pozyskano żadnej informacji.</p>		<p>Stopień znaczenia (prosimy w każdym wierszu zakreślić właściwy symbol wg podanej skali)</p>			
ródła wewnętrzne	a) wewnątrz Waszego przedsiębiorstwa (własne zaplecze badawczo-rozwojowe, kadra kierownicza, służby marketingowe, dział sprzedaży itd.)	1	2	3	4
	b) inne przedsiębiorstwa należące do Waszej grupy przedsiębiorstw	1	2	3	4
ródła rynkowe	c) dostawcy wyposażenia, materiałów, komponentów i oprogramowania	1	2	3	4
	d) klienci	1	2	3	4
	e) konkurenci i inne przedsiębiorstwa z tej samej dziedziny działalności	1	2	3	4
	f) firmy konsultingowe (konsultanci), laboratoria komercyjne i prywatne instytucje B+R	1	2	3	4
ródła instytucjonalne	g) placówki naukowe PAN	1	2	3	4
	h) jednostki badawczo-rozwojowe (tzw. JBR-y)	1	2	3	4
	i) zagraniczne publiczne instytucje badawcze	1	2	3	4
	j) szkoły wyższe	1	2	3	4
Pozostałe źródła	k) konferencje, targi, wystawy	1	2	3	4
	l) czasopisma i publikacje naukowe/techniczne/handlowe	1	2	3	4
	ł) towarzystwa i stowarzyszenia naukowo-techniczne, specjalistyczne i zawodowe	1	2	3	4

Dział 7. WSPÓŁPRACA W ZAKRESIE DZIAŁALNOŚCI INNOWACYJNEJ W LATACH 2006 – 2008

<p>A. Czy w latach 2006 – 2008 Wasze przedsiębiorstwo współpracowało z innymi przedsiębiorstwami lub instytucjami w zakresie działalności innowacyjnej? Jeśli tak, prosimy zaznaczyć rodzaje instytucji partnerskich i kraje ich umiejscowienia przez wpisanie znaku X w odpowiednich pozycjach.</p>	<p>• tak</p> <p>• nie</p>	<p>1</p> <p>2</p>
---	---------------------------	-------------------

Rodzaje instytucji partnerskich		Polska	Kraje UE ^{a)} EFTA ^{b)} i UE-CC ^{c)}	USA	Chiny lub Indie	Pozostałe kraje
0		1	2	3	4	5
Inne przedsiębiorstwa należące do Waszej grupy przedsiębiorstw	1					
Dostawcy wyposażenia, materiałów, komponentów i oprogramowania	2					
Klienci	3					
Konkurenci i inne przedsiębiorstwa z tej samej dziedziny działalności	4					
Firmy konsultingowe (konsultanci), laboratoria komercyjne, prywatne instytucje B+R	5					
Placówki naukowe PAN	6					
Jednostki badawczo-rozwojowe (tzw. JBR-y)	7					
Zagraniczne publiczne instytucje B+R	8					
Szkoły wyższe (krajowe i zagraniczne)	9					
<p>B. Współpracę z którym spośród wymienionych w części A rodzajów instytucji partnerskich uważacie Państwo za najbardziej korzystną dla działalności innowacyjnej Waszego przedsiębiorstwa? (Prosimy podać tylko jeden, odpowiedni numer od 1 do 9)</p>						

^{a)} Kraje UE: Austria, Belgia, Bułgaria, Cypr, Czechy, Dania, Estonia, Finlandia, Francja, Grecja, Hiszpania, Irlandia, Litwa, Luksemburg, Łotwa, Malta, Niderlandy, Niemcy, Portugalia, Rumunia, Słowacja, Słowenia, Szwecja, Węgry, Wielka Brytania, Włochy. ^{b)} Europejskie Stowarzyszenie Wolnego Handlu (EFTA): Islandia, Liechtenstein, Norwegia i Szwajcaria. ^{c)} Kraje kandydujące do członkostwa w UE: Chorwacja, Macedonia, Turcja.

Dział 8. CELE DZIAŁALNOŚCI INNOWACYJNEJ W LATACH 2006 – 2008

<p>Jak ważny był każdy z następujących celów dla Waszej działalności innowacyjnej w zakresie innowacji produktowych lub procesowych w latach 2006–2008 Skala: 1 – wysoki, 2 – średni, 3 – niski, 4 – bez znaczenia.</p> <p><i>Jeśli przedsiębiorstwo prowadziło kilka projektów dotyczących innowacji produktowych lub procesowych, prosimy dokonać oceny całościowej</i></p>	<p>Stopień znaczenia (prosimy w każdym wierszu zakreślić właściwy symbol wg podanej skali)</p>
a) zwiększenie asortymentu wyrobów lub usług	1 2 3 4
b) zastąpienie przestarzałych produktów lub procesów	1 2 3 4
c) wejście na nowe rynki	1 2 3 4
d) zwiększenie udziału w rynku	1 2 3 4
e) poprawa jakości wyrobów lub usług	1 2 3 4
f) poprawa elastyczności produkcji	1 2 3 4
g) zwiększenie zdolności produkcyjnych (wytwórczych) dla wyrobów i usług	1 2 3 4
h) poprawa bezpieczeństwa i higieny pracy	1 2 3 4
i) obniżka osobowych kosztów pracy na jednostkę produktu	1 2 3 4

Dział 9. INNOWACJE ORGANIZACYJNE

<p>Innowacja organizacyjna to wdrożenie nowej metody organizacyjnej w przyjętych przez przedsiębiorstwo zasadach działania (w tym w zakresie zarządzania wiedzą – <i>knowledge management</i>), w organizacji miejsca pracy lub w stosunkach z otoczeniem, która nie była dotychczas stosowana w Waszym przedsiębiorstwie.</p> <ul style="list-style-type: none"> • musi być wynikiem strategicznych decyzji podjętych przez kierownictwo. • nie zalicza się tu fuzji i przejęć, nawet jeśli dokonano ich po raz pierwszy. <p>A. Czy w latach 2006 – 2008 Wasze przedsiębiorstwo wprowadziło:</p>		
1. nowe metody w zakresie przyjętych przez przedsiębiorstwo zasadach działania (np. system zarządzania łańcuchem dostaw, gruntowne przekształcenie procesów w przedsiębiorstwie (<i>business reengineering</i>), systemy „odchudzonej produkcji” (<i>lean production</i>) i systemy zarządzania jakością).	<ul style="list-style-type: none"> • tak • nie 	1 2
2. nowe metody podziału zadań i uprawnień decyzyjnych wśród pracowników (np. wprowadzenie po raz pierwszy nowego systemu odpowiedzialności pracowników, pracy zespołowej, decentralizacji, integracja lub dezintegracja wydziałów, systemy szkoleniowe itp.)	<ul style="list-style-type: none"> • tak • nie 	1 2
3. nowe metody organizacyjne w zakresie stosunków z otoczeniem – innymi przedsiębiorstwami lub instytucjami publicznymi (np. wykorzystanie po raz pierwszy takich form relacji jak związki (alianse), spółki, tzw. <i>outsourcing</i> (przejęcie wykonywania pewnych zadań przez wyspecjalizowane firmy zewnętrzne) lub podwykonawstwo itp.).	<ul style="list-style-type: none"> • tak • nie 	1 2
<p>B. Jeśli Wasze przedsiębiorstwo wprowadziło w latach 2006–2008 innowacje organizacyjne, prosimy o wskazanie według poniższej skali, jak ważny był każdy z następujących celów dla wprowadzonych innowacji organizacyjnych Skala: 1 – wysoki, 2 – średni, 3 – niski, 4 – bez znaczenia</p> <p><i>Jeśli przedsiębiorstwo wprowadziło kilka innowacji organizacyjnych, prosimy dokonać oceny całościowej</i></p>	<p>Stopień znaczenia (prosimy w każdym wierszu zakreślić właściwy symbol wg podanej skali)</p>	
1. skrócenie czasu reakcji na potrzeby klientów i dostawców		1 2 3 4
2. poprawa zdolności do rozwoju nowych produktów lub procesów		1 2 3 4
3. poprawa jakości wyrobów lub usług		1 2 3 4
4. obniżka kosztów na jednostkę produktu		1 2 3 4
5. poprawa komunikacji lub dostępu do informacji wewnątrz Waszego przedsiębiorstwa lub w relacjach z innymi przedsiębiorstwami lub instytucjami		1 2 3 4

Dział 12. NABYCIE I SPRZEDAŻ (TRANSFER) ORAZ KORZYSTANIE Z TECHNOLOGII W 2008 R.

A. Czy w roku 2008 Wasze przedsiębiorstwo nabyło lub dokonało sprzedaży nowych technologii?

Prosimy o wpisanie znaku X w odpowiednich wierszach w rubrykach dotyczących krajów, od których zakupiono bądź do których sprzedano nową technologię, lub w rubrykach 1 i 2 w przypadkach, gdy danej technologii nie zakupiono bądź nie sprzedano.

Formy nabycia/sprzedaży nowych technologii	Brak		Kraje zakupu/sprzedaży												
	zakup	sprzedaż	Polska		kraje Unii Europejskiej ^{a)}		inne kraje europejskie		USA		Japonia		inne kraje poza-europejskie		
			zakup	sprzedaż	zakup	sprzedaż	zakup	sprzedaż	zakup	sprzedaż	zakup	sprzedaż	zakup	sprzedaż	
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	
Licencje ^{b)}	1														
Prace badawczo-rozwojowe (B+R)	2														
Środki automatyzacji procesów produkcyjnych	3														
Usługi konsultingowe	4														
Inne	5														

	Ogółem	Z tego wg krajów sprzedaży													
B. Liczba licencji ^{b)} sprzedanych przez przedsiębiorstwo w roku sprawozdawczym:	6														

C. Z ilu zagranicznych umów licencyjnych^{b)} przedsiębiorstwo korzystało w 2008 r.?

^{a)} Kraje UE: Austria, Belgia, Bułgaria, Cypr, Czechy, Dania, Estonia, Finlandia, Francja, Grecja, Hiszpania, Irlandia, Litwa, Luksemburg, Łotwa, Malta, Niderlandy, Niemcy, Portugalia, Rumunia, Słowacja, Słowenia, Szwecja, Węgry, Wielka Brytania, Włochy. ^{b)} Nie dotyczy licencji na standardowe oprogramowanie komputerowe.

Dział 13. WYPOSAŻENIE W ŚRODKI AUTOMATYZACJI PROCESÓW PRODUKCYJNYCH W 2008 R. (zainstalowane – stan w dniu 31 XII, bez względu na datę zainstalowania)

Wyszczególnienie	W sztukach
0	1
Linie produkcyjne (technologiczne) automatyczne	1
Linie produkcyjne (technologiczne) sterowane komputerem	2
Centra obróbkowe	3
Obrabiarki do metali laserowe sterowane numerycznie	4
Roboty i manipulatory przemysłowe	5
w tym roboty przemysłowe	6
Komputery do sterowania i regulacji procesami technologicznymi	7

Dział 14. OBCIĄŻENIE RESPONDENTA

Ile czasu w minutach zajęło Państwu wypełnienie niniejszego sprawozdania (uwzględniając czas potrzebny na zgromadzenie wszystkich potrzebnych informacji)?

Adres e-mail osoby sporządzającej sprawozdanie – WYPEŁNIAĆ WIELKIMI LITERAMI

.....
(imię, nazwisko i telefon osoby, która sporządziła sprawozdanie)

.....
(miejscowość, data)

.....
(pieczęćka imienna i podpis osoby działającej w imieniu sprawozdawcy)

DZIĘKUJEMY ZA WYPEŁNIENIE I PRZESŁANIE SPRAWOZDANIA

OBJAŚNIENIA do formularza PNT-02

Sprawozdanie o innowacjach w przemyśle dotyczy działalności innowacyjnej prowadzonej przez przedsiębiorstwo w latach 2006-2008, w tym w szczególności nowych i istotnie ulepszonych produktów i procesów, nowych metod organizacyjnych i marketingowych wdrożonych przez przedsiębiorstwo w tym okresie, transferu i korzystania z nowych technologii oraz wyposażenia w środki automatyzacji procesów produkcyjnych w 2008 r.

Sprawozdanie o działalności innowacyjnej przedsiębiorstw w przemyśle w latach 2006-2008 oparte jest na międzynarodowym kwestionariuszu opracowanym przez ekspertów Unii Europejskiej i OECD (the Harmonized Survey Questionnaire).

Badanie prowadzone jest w ramach programu *Community Innovation Survey (CIS 2008)*, czyli międzynarodowego programu badawczego, koordynowanego przez Eurostat (Urząd Statystyczny UE) mającego na celu ocenę zakresu i charakteru działalności innowacyjnej przedsiębiorstw z różnych działów gospodarki w krajach UE i EFTA.

Innowacje są traktowane jako kluczowy czynnik wzrostu gospodarczego i odgrywają centralną rolę w kształtującej się właśnie nowej fazie rozwoju społeczeństwa i gospodarki, zwanej społeczeństwem i gospodarką opartymi na wiedzy (GOW, ang. KBE).

Prosimy wszystkie przedsiębiorstwa o wypełnienie sprawozdania PNT-02 w dotyczącym je zakresie.

Dział 1 i 2 wypełniają wszystkie przedsiębiorstwa.

Przedsiębiorstwa, które w dziale 2 odpowiedziały „tak” na przynajmniej jedno z pytań A1, A2, E1, E2 prosimy o wypełnienie wszystkich pozostałych działów.

Przedsiębiorstwa, które w dziale 2 odpowiedziały „nie” na wszystkie pytania A1, A2, E1, E2, nie wypełniają działów 4, 5, 6, 7 i 8 oraz rubryki 3 i 4 w dziale 3A i rubryki 2 w dziale 3B.

Innowacja, zgodnie z szeroką definicją przyjętą w niniejszym badaniu, jest to wdrożenie nowego lub istotnie ulepszanego produktu (wyrobu lub usługi) lub procesu, nowej metody organizacyjnej lub nowej metody marketingowej w praktyce gospodarczej, organizacji miejsca pracy lub stosunków z otoczeniem.

Produkty, procesy oraz metody organizacyjne i marketingowe, których dotyczy badanie nie, muszą być nowością dla rynku (w kraju i/lub za granicą), na którym operuje Wasze przedsiębiorstwo. Badanie dotyczy produktów, procesów, metod organizacyjnych i marketingowych będących nowością przynajmniej dla Waszego przedsiębiorstwa. Produkty, procesy i metody nie muszą być opracowane przez Wasze przedsiębiorstwo, mogą to być produkty, procesy i metody opracowane przez inne przedsiębiorstwo bądź przez jednostkę o innym charakterze (np. instytut naukowo-badawczy, ośrodek badawczo-rozwojowy, szkołę wyższą itp.).

Badaniami statystycznymi innowacji objęte są wszystkie możliwe stopnie nowości: od produktów, procesów, metod organizacyjnych lub metod marketingowych nowych na skalę światową, poprzez produkty, procesy i metody nowe w skali kraju lub rynku, na którym operuje przedsiębiorstwo, po produkty, procesy i metody nowe tylko dla danego przedsiębiorstwa, lecz już wdrożone w innych przedsiębiorstwach, branżach lub krajach.

Wspólną cechą innowacji jest fakt, że zostały one **wdrożone**.

Nowy lub istotnie ulepszony produkt zostaje wdrożony, gdy jest **wprowadzony** na rynek. Nowe procesy, metody organizacyjne lub metody marketingowe zostają wdrożone, kiedy rozpoczyna się ich faktyczne wykorzystywanie w działalności przedsiębiorstwa.

Działalność innowacyjna obejmuje szereg działań o charakterze naukowym (badawczym), technicznym, organizacyjnym, finansowym i handlowym (komercyjnym), których celem jest opracowanie i wdrożenie innowacji. Niektóre z tych działań są innowacyjne same w sobie, inne zaś mogą nie zawierać elementu nowości, lecz być niezbędne do opracowania i wdrożenia innowacji.

Działalność innowacyjna obejmuje także działalność badawczo-rozwojową, która nie jest bezpośrednio związana z tworzeniem konkretnej innowacji.

Działy 2-8 dotyczą działalności innowacyjnej tylko w zakresie **innowacji produktowych i procesowych**.

Działy 9-10 dotyczą innowacji organizacyjnych i marketingowych

Dział 2. Innowacje produktowe, procesowe oraz działalność innowacyjna przerwana, zaniechana lub niezakończona w latach 2006-2008

Dział 2 dotyczy wprowadzonych w latach 2006-2008 innowacji produktowych i procesowych oraz działalności innowacyjnej w zakresie nowych lub istotnie ulepszonych produktów i procesów, która była przerwana, zaniechana lub niezakończona w latach 2006-2008.

Innowacja produktowa to wprowadzenie na rynek wyrobu lub usługi, które są nowe lub istotnie ulepszone w zakresie swoich cech lub zastosowań. Zalicza się tu znaczące udoskonalenia pod względem specyfikacji technicznych, komponentów i materiałów, wbudowanego oprogramowania, łatwości obsługi lub innych cech funkcjonalnych.

Nowy lub istotnie ulepszony produkt musi być innowacją przynajmniej dla Waszego przedsiębiorstwa (nie musi być innowacją dla rynku). Innowacja produktowa nie musi być opracowana przez Wasze przedsiębiorstwo, mogą to być produkty opracowane przez inne przedsiębiorstwo bądź przez inną instytucję. Innowacja produktowa może być wynikiem zastosowania nowej wiedzy lub technologii bądź nowych zastosowań lub kombinacji istniejącej wiedzy i technologii.

Nowy produkt to wyrób lub usługa, które różnią się znacząco swoimi cechami lub przeznaczeniem od produktów dotychczas wytwarzanych przez przedsiębiorstwo.

Istotne ulepszenia istniejących produktów polegają na zmianach materiałów, komponentów oraz innych cech zapewniających lepsze działanie tych produktów.

Innowacje produktowe w zakresie usług polegają na wprowadzeniu znaczących udoskonalień w sposobie świadczenia usług, na dodaniu nowych funkcji lub cech do istniejących usług lub na wprowadzeniu całkowicie nowych usług.

Innowacją produktową nie są jednak zmiany, które nie pociągają za sobą znaczących zmian cech funkcjonalnych lub zastosowań produktu. Rutynowe aktualizacje/modernizacje oraz regularne zmiany sezonowe również nie stanowią innowacji produktowej.

Innowacja procesowa jest to zastosowanie nowych lub istotnie ulepszonych metod produkcji, dystrybucji i wspierania działalności w zakresie wyrobów i usług.

Nowy lub istotnie ulepszony proces musi być innowacją przynajmniej dla Waszego przedsiębiorstwa (nie musi być innowacją dla rynku). Innowacja procesowa nie musi być opracowana przez Wasze przedsiębiorstwo, mogą to być procesy opracowane przez inne przedsiębiorstwo bądź przez inną instytucję.

Metody produkcji to techniki, urządzenia i oprogramowanie wykorzystywane do produkcji (wytwarzania) wyrobów lub usług.

Metody dostawy dotyczą logistyki przedsiębiorstwa i obejmują urządzenia, oprogramowanie i techniki wykorzystywane do nabywania środków produkcji, alokowania zasobów w ramach przedsiębiorstwa lub dostarczania produktów finalnych.

Do innowacji procesowych zalicza się nowe lub znacząco ulepszone metody tworzenia i świadczenia usług. Mogą one polegać na znaczących zmianach w zakresie sprzętu i oprogramowania wykorzystywanego dla działalności usługowej lub na zmianach w zakresie procedur i technik wykorzystywanych do świadczenia usług.

Innowacje procesowe obejmują także nowe lub istotnie ulepszone techniki, urządzenia i oprogramowanie w działalności pomocniczej takiej jak zaopatrzenie, księgowość, obsługa informatyczna i prace konserwacyjne.

Innowacje procesowe mogą mieć na celu obniżenie kosztów jednostkowych produkcji lub dostawy, podniesienie jakości, produkcję bądź dostarczanie nowych lub znacząco udoskonalonych produktów.

W części E w pytaniach dotyczących działalności innowacyjnej prowadzonej w latach 2006-2008 która była przerwana, zaniechana lub niezakończona do końca 2008 r., jako działalność innowacyjną należy przyjąć takie rodzaje aktywności **podjęte w celu opracowania i/lub wdrożenia innowacji produktowych i/lub procesowych**, jak: nabycie maszyn i urządzeń technicznych, środków transportu, narzędzi, przyrządów, ruchomości i wyposażenia, oprogramowania, licencji, prace inżyniersko-przygotowawcze, wzornictwo przemysłowe, szkolenia, marketing oraz prace badawczo-rozwojowe. Zalicza się tu także prace badawczo-rozwojowe niezwiązane z konkretnymi innowacjami produktowymi i procesowymi (badania podstawowe).

Skrót PAN oznacza **placówki naukowe Polskiej Akademii Nauk** (instytuty naukowe i samodzielne zakłady naukowe), natomiast skrót JBR oznacza **jednostki badawczo-rozwojowe**, tj. instytuty naukowo-badawcze, centralne laboratoria, ośrodki badawczo-rozwojowe i inne jednostki organizacyjne działające na podstawie **ustawy z dnia 25 lipca 1985 r. o jednostkach badawczo - - rozwojowych (Dz. U. z 2001r., Nr 33, poz. 388, z późn. zm.)**, których podstawowym zadaniem jest prowadzenie prac badawczo-rozwojowych na rzecz określonych dziedzin gospodarki narodowej i życia społecznego.

Dział 3. Przychody ze sprzedaży i produkcja sprzedana w tys. zł.

Dział 3A

Rubryki 1 i 2 wypełniają wszystkie przedsiębiorstwa.

Rubryki 3 i 4 wypełniają tylko przedsiębiorstwa, które odpowiedziały „tak” w dziale 2 w wierszu A1a i/lub A1b

W **rubrykach 1 i 2** należy podać uzyskane odpowiednio w 2006 i 2008 r. przychody (bez podatku od towarów i usług) ze sprzedaży produktów (wyrobów i usług), towarów i materiałów.

Dane zawarte w **dziale 3A wiersz 1, rubr.2** sprawozdania na formularzu **PNT-02** muszą być zgodne z sumą wierszy 02 i 06 w dziale 1 część I sprawozdania **F-01/I-01** (dla jednostek, które składają sprawozdanie F-01/I-01 zgodnie z **Międzynarodowymi Standardami Rachunkowości** zgodne z sumą wierszy 02, 06 w dziale 1 oraz wiersza 05 w dziale 4 część I sprawozdania F-01/I-01).

W **rubryce 3** wiersz 1 należy podać uzyskane w **2008 r.** przychody netto ze sprzedaży produktów (wyrobów i usług) nowych i istotnie ulepszonych wprowadzonych na rynek w ciągu **ostatnich 3 lat** (tzn. w latach 2006-2008); w rubryce 3 wiersz 2 produktów nowych i istotnie ulepszonych dla rynku, na którym działa Wasze przedsiębiorstwo, zaś w rubryce 3 wiersz 3 produktów nowych i istotnie ulepszonych tylko dla Waszego przedsiębiorstwa.

Dział 3 B

Rubrykę 1 wypełniają wszystkie przedsiębiorstwa.

Rubrykę 2 wypełniają tylko przedsiębiorstwa, które odpowiedziały „tak” w dziale 2 w wierszu A1a

W **rubryce 1** należy podać wartość (bez podatku od towarów i usług) sprzedanych w ciągu 2008 r. wyrobów przemysłowych **własnej produkcji** (łącznie z produkcją przekazaną razem z materiałem do wykonania w ramach zlecenia przez inną jednostkę).

Dane zawarte w **dziale 3B, rubr.1** sprawozdania na formularzu **PNT-02** muszą być zgodne z danymi wykazanymi w dziale 1 wiersz 01, rubr.6 sprawozdania na formularzu **P-01**.

W **rubryce 2** należy podać pomniejszoną o podatek od towarów i usług wartość sprzedaży w **2008 r.** wyrobów nowych i istotnie ulepszonych wprowadzonych na rynek w **ciągu ostatnich 3 lat** (tzn. w latach 2006-2008).

Dział 4. Działalność innowacyjna i nakłady na działalność innowacyjną w zakresie innowacji produktowych i procesowych

Dział 4 wypełniają przedsiębiorstwa, które odpowiedziały w dz. 2 „tak” w przynajmniej jednym z wierszy: A1, A2, E1, E2.

Dział 4A dotyczy działalności innowacyjnej prowadzonej w latach **2006-2008**

Dział 4B dotyczy nakładów finansowych poniesionych na działalność innowacyjną w **2008 r.** w ujęciu według rodzajów działalności innowacyjnej (wiersze 02 - 13) oraz według źródeł finansowania tych nakładów (wiersze 14 - 18).

W przypadku braku ewidencji podstawowej uniemożliwiającego wypełnienie dz. 4B przedsiębiorstwa powinny podać dane szacunkowe z odpowiednią adnotacją.

Badane nakłady obejmują tzw. budżet innowacji, tzn. wszelkie wydatki niezależnie od źródeł finansowania, bieżące i inwestycyjne, poniesione w 2008 r. na wszystkie rodzaje działalności innowacyjnej, na prace zakończone sukcesem (tzn. wdrożeniem innowacji), przerwane, zaniechane i niezakończone do końca 2008r.

Działalność badawcza i rozwojowa (badania i eksperymentalne prace rozwojowe) są to systematycznie prowadzone prace twórcze, podjęte dla zwiększenia zasobu wiedzy, w tym wiedzy o człowieku, kulturze i społeczeństwie, jak również dla znalezienia nowych zastosowań dla tej wiedzy. Działalność B+R odróżnia od innych rodzajów działalności dostrzegalny element nowości i eliminacja elementu niepewności. Obejmuje ona **badania podstawowe i stosowane oraz prace rozwojowe.**

Opracowywanie oprogramowania jest zaliczane do działalności B+R, o ile jest związane z rozwojem (poszerzeniem) wiedzy naukowo-technicznej.

Badania podstawowe są to prace teoretyczne i eksperymentalne podejmowane przede wszystkim w celu zdobycia lub poszerzenia wiedzy na temat przyczyn zjawisk i faktów, nieukierunkowane w zasadzie na uzyskanie konkretnych zastosowań praktycznych.

Badania stosowane są to prace badawcze podejmowane w celu zdobycia nowej wiedzy mającej konkretne zastosowania praktyczne. Polegają one bądź na poszukiwaniu możliwych zastosowań praktycznych dla wyników badań podstawowych bądź na poszukiwaniu nowych rozwiązań pozwalających na osiągnięcie z góry założonych celów praktycznych. Wynikami badań stosowanych są modele próbne wyrobów, procesów czy metod.

Prace rozwojowe są to prace, w szczególności konstrukcyjne, technologiczno-projektowe oraz doświadczalne, polegające na zastosowaniu istniejącej już wiedzy, uzyskanej dzięki pracom badawczym lub jako wynik doświadczenia praktycznego, do opracowania nowych lub istotnego ulepszenia istniejących materiałów, urządzeń, wyrobów, procesów, systemów czy usług, łącznie z przygotowaniem prototypów oraz instalacji pilotowych.

W wierszu 02 należy podać nakłady ogółem na **prace badawcze i rozwojowe (B+R)** związane z opracowywaniem nowych lub udoskonalonych produktów i procesów, wykonane przez samo przedsiębiorstwo (wiersz 03) lub nabyte od innych jednostek (wiersz 04).

W przypadku jednostek wypełniających sprawozdanie PNT-01 dane zawarte w wierszu 03 w dziale 4B sprawozdania na formularzu PNT-02 muszą być zgodne z danymi wykazanymi w wierszu 01 w dziale 1 sprawozdania na formularzu PNT-01 oraz dane zawarte w dziale 4B, wiersz 04 sprawozdania na formularzu PNT-02 muszą być zgodne z danymi wykazanymi w wierszu 1 działu 2 sprawozdania na formularzu PNT-01.

Nakłady wewnętrzne na prace B+R (wiersz 03) są to nakłady poniesione w roku sprawozdawczym na prace B+R wykonane w jednostce sprawozdawczej, niezależnie od źródła pochodzenia środków.

Nakłady **wewnętrzne** na prace B+R obejmują zarówno nakłady **bieżące**, jak i nakłady **inwestycyjne** na środki trwale związane z działalnością B+R, lecz nie obejmują amortyzacji tych środków.

Nakłady bieżące są to nakłady osobowe (wynagrodzenia brutto: osobowe, bezosobowe i honoraria oraz nagrody i wypłaty z zysku do podziału; narzuty na wynagrodzenia obciążające zgodnie z przepisami pracodawcy), a także koszty zużycia materiałów, przedmiotów nietrwałych i energii, koszty usług obcych obejmujące: obróbkę obcą, usługi transportowe, remontowe, bankowe, pocztowe, telekomunikacyjne, informatyczne, wydawnicze, komunalne itp., koszty podróży służbowych oraz pozostałe koszty obejmujące w szczególności podatki i opłaty obciążające koszty działalności i zyski, ubezpieczenia majątkowe i ekwiwalenty na rzecz pracowników – w części, w której dotyczą działalności B+R. Nakłady bieżące nie obejmują amortyzacji środków trwałych oraz podatku VAT.

Nakłady inwestycyjne obejmują nakłady na nowe środki trwałe, nakłady na zakup (przejęcie) używanych środków trwałych oraz na pierwsze wyposażenie inwestycji nie zaliczane do środków trwałych, a nabyte ze środków inwestycyjnych. Wartość nakładów inwestycyjnych powinna obejmować zarówno nakłady na środki trwałe związane z działalnością B+R, oddane do użytku w roku sprawozdawczym, jak też nakłady poniesione w tym okresie na inwestycje nie zakończone (tj. na przyszłe środki trwałe związane z działalnością B+R).

Nakłady **zewnętrzne** na działalność B+R (**wiersz 04**) obejmują wartość prac B+R wykonanych poza jednostką sprawozdawczą przez wykonawców (podwykonawców) krajowych oraz nakłady poniesione przez jednostkę sprawozdawczą na prace B+R wykonane za granicą.

W **wierszu 05** należy wykazać koszty nabycia wiedzy zewnętrznej w postaci patentów, wynalazków (rozwiązań) nie opatentowanych, projektów, wzorów użytkowych i przemysłowych, licencji, ujawnień *know-how*, znaków towarowych oraz usług technicznych związanych z wdrażaniem innowacji produktowych i procesowych (z wyjątkiem usług B+R, których nabycie wykazywane jest w wierszu 04).

W **wierszu 06** należy wykazać koszty zakupu oprogramowania związane z wdrażaniem innowacji produktowych i procesowych niesklasyfikowane gdzie indziej (koszty oprogramowania tzw. zintegrowanego wykazywane są łącznie z nakładami na maszyny i urządzenia).

W **wierszach 07 – 10** prosimy podać, w ujęciu według aktualnie obowiązującej Klasyfikacji Środków Trwałych (KŚT), nakłady inwestycyjne na zakup i montaż maszyn i urządzeń związanych z wdrażaniem innowacji produktowych i procesowych oraz na budowę, rozbudowę i modernizację budynków służących wdrażaniu innowacji produktowych lub procesowych (z wyjątkiem nakładów inwestycyjnych związanych z prowadzoną działalnością B+R, które należy wykazać w wierszu 02).

W **wierszu 11** należy podać wydatki poniesione na szkolenie personelu związane z wprowadzaniem innowacji produktowych i procesowych począwszy od etapu projektowania aż do fazy marketingu. Obejmują one zarówno nakłady na nabycie zewnętrznych usług szkoleniowych, jak i nakłady na szkolenie wewnętrzne. Mogą to być np. koszty szkolenia personelu w zakresie obsługi programów komputerowych związanych z wprowadzanymi innowacjami produktowymi lub procesowymi, itp. Koszty szkolenia personelu związane z działalnością inną niż wprowadzane nowe lub istotnie ulepszone produkty lub procesy nie powinny być tu wliczane.

W **wierszu 12** powinny być podane nakłady na marketing związany z wprowadzaniem nowych lub istotnie ulepszonych produktów. Nakłady te obejmują wydatki na wstępne badania rynkowe, testy rynkowe oraz reklamę wprowadzającą na rynek nowe lub istotnie ulepszone produkty.

W **wierszu 13** należy wykazać pozostałe nakłady poniesione na wprowadzanie innowacji produktowych lub procesowych. Obejmuje czynności niezaliczone do działalności B+R, takie jak: studia wykonalności, testowanie i ocenę nowych lub znacząco ulepszonych produktów lub procesów (z wyjątkiem testowania zaliczanego do prac B+R, takiego jak np. testowanie prototypów), standardowe opracowywanie i udoskonalanie oprogramowania, oprzyrządowanie, prace inżyniersko-przygotowawcze.

W **wierszu 16** należy podać wydatki ze środków pozyskanych od jednostek i ośrodków zagranicznych na finansowanie działalności innowacyjnej. Fundusze pochodzące z pożyczek zwrotnych nie powinny być tu wykazane, natomiast należy wykazać środki z pożyczek, co do których ustala się w odpowiednich porozumieniach, że pod określonymi warunkami, mogą być darowane. Jednostki będące filiami przedsiębiorstw zagranicznych (wielonarodowych) powinny tu

wykazać środki bezzwrotne otrzymane od tzw. spółek-matek.

W **wierszu 17** należy wykazać środki otrzymane na działalność innowacyjną z tzw. funduszy kapitału ryzyka.

Kapitał ryzyka (*Venture Capital*, w skrócie VC) jest jedną z odmian *private equity*. Są to inwestycje dokonywane we wczesnych stadiach rozwoju przedsiębiorstw, służące uruchomieniu przedsiębiorstwa lub jego ekspansji.

Private Equity są to inwestycje na niepublicznym rynku kapitałowym, służące osiągnięciu dochodu poprzez średnio – i długoterminowe zyski z przyrostu wartości kapitału.

W **wierszu 18** należy podać wartość kredytów bankowych – krajowych i zagranicznych – przeznaczonych na działalność innowacyjną.

Dział 7. Współpraca w zakresie działalności innowacyjnej w latach 2006–2008

Dział 7 wypełniają przedsiębiorstwa, które odpowiedziały w dz. 2 „tak” przynajmniej w jednym z wierszy: A1, A2, E1, E2.

Współpraca w zakresie działalności innowacyjnej z innymi jednostkami, której poświęcony jest dział 7, oznacza aktywny udział we wspólnych projektach dotyczących działalności B+R i innych rodzajów działalności innowacyjnej. Współpraca taka może mieć charakter perspektywiczny i długofalowy i nie musi pociągać od razu za sobą bezpośrednich, wymiernych korzyści ekonomicznych dla uczestniczących w niej partnerów.

Zwykłego zamawiania prac u wykonawców zewnętrznych, bez aktywnego współdziałania w ich realizacji, nie należy uważać za współpracę w zakresie działalności innowacyjnej.

Dział 12. Nabycie i sprzedaż (transfer) oraz korzystanie z technologii w 2008 r.

W **części A jednostki** zaznaczają poprzez wpisanie znaku „x” fakt dokonania zakupu lub sprzedaży nowych technologii.

Pojęcie „**technologia**” należy tu rozumieć w jak najszerszym znaczeniu tego słowa jako cały kompleks wiedzy, umiejętności, praktyki, wyposażenia i doświadczeń produkcyjnych.

Fakt nabycia technologii w kraju przedsiębiorstwa zaznaczają w **rubryce 3**, import z krajów Unii Europejskiej w **rubryce 5**, import z pozostałych krajów odpowiednio w **rubrykach 7, 9, 11 i 13**. Jeśli miała miejsce sprzedaż własnych technologii, w rubrykach „**sprzedaż**” przedsiębiorstwa wpisują znak X: w **rubryce 4** w przypadku sprzedaży w kraju, w przypadku eksportu odpowiednio w **rubrykach 6, 8, 10, 12 i 14**. Jeśli fakt zakupu/sprzedaży technologii nie wystąpił, przedsiębiorstwa wpisują znak X we właściwych wierszach w **rubryce 1 lub 2**.

W **części B** (wiersz 6) jednostki podają liczbę licencji (z wiersza 1 części A) sprzedanych przez przedsiębiorstwo w Polsce i za granicą: ogółem (rubr. 1) i według krajów sprzedaży wyszczególnionych w „główce” części A (rubr. 2-7).

Przez **licencje** należy rozumieć uzyskanie uprawnień do wykorzystania obcych rozwiązań naukowo-technicznych oraz doświadczeń produkcyjnych, zarówno chronionych w całości lub w określonych częściach prawami wyłącznymi (patentami w przypadku wynalazków, prawami chronionymi w przypadku wzorów użytkowych itp.), jak i niechronionych prawami wyłącznymi (*know-how* i tym podobne).

Należy uwzględnić tylko licencje o **charakterze produkcyjnym**, w szczególności nie należy uwzględniać licencji na standardowe oprogramowanie komputerowe.

Dział 13. Wyposażenie w środki automatyzacji procesów produkcyjnych

W dziale 13 przedsiębiorstwa wykazują ważniejsze środki automatyzacji procesów produkcyjnych, zainstalowane w wydziałach bezpośrednio produkcyjnych, w narzędziowniach oraz w innych wydziałach pomocniczych według stanu na koniec roku, bez względu na datę zainstalowania.

Maszyny i urządzenia **zainstalowane** są to maszyny i urządzenia znajdujące się w ewidencji środków trwałych przedsiębiorstwa oraz dzierżawione, które zostały oddane do eksploatacji i mogą służyć celom produkcyjnym. Maszyny i urządzenia znajdujące się w remoncie zalicza się do zainstalowanych.

W **wierszach 1 i 2** podaje się liczbę całych zainstalowanych linii produkcyjnych (technologicznych) automatycznych (wiersz 1) i linii produkcyjnych (technologicznych) sterowanych komputerem (wiersz 2), a nie liczbę maszyn wchodzących w skład danej linii technologicznej.

W **wierszu 7** podaje się liczbę komputerów (komputerów dużych, minikomputerów i mikrokomputerów) stosowanych do sterowania i regulacji procesami technologicznymi, kontroli procesów technologicznych, jak również do sporządzania dokumentacji technicznej.

W przypadku wystąpienia **znaczących różnic w stanie środków automatyzacji** w stosunku do roku poprzedniego przedsiębiorstwa powinny załączyć odpowiednią informację wyjaśniającą.

- **Środki automatyzacji procesów produkcyjnych** – są to urządzenia (lub zestawy maszyn i urządzeń) wykonujące określone czynności bez udziału człowieka, stosowane w celu samoczynnego sterowania, regulowania urządzeń technicznych oraz kontrolowania przebiegu procesów technologicznych.
- **Linia produkcyjna (technologiczna) automatyczna** – jest to zbiór maszyn i urządzeń przystosowanych do wykonywania wielu operacji na przedmiocie pracy według kolejności technologicznej, z automatycznym cyklem pracy i automatycznym sterowaniem procesem technologicznym, przy pomocy mechanizmów sterowniczych konwencjonalnych, mechanicznych urządzeń sterowania automatycznego lub elektronicznych (bez sterowania komputerowego) łącznie z samoczynnym wykonywaniem czynności pomocniczych (np. samoczynne zamocowanie, zdjęcie przedmiotu pracy, samoczynne podnoszenie, przekazywanie półfabrykatów na następne stanowiska pracy itp.).
- **Linia produkcyjna (technologiczna) sterowana komputerem** – jest to linia technologiczna automatyczna, przy czym przebieg operacji na przedmiocie jest kompleksowo zaprogramowany i sterowany komputerem łącznie z samoczynnym ustaleniem optymalnych warunków przebiegu operacji i wymaganych parametrów.
- **Centrum obróbkowe** – jest to maszyna (urządzenie) automatyczna, przystosowana do wykonywania wielu operacji na przedmiocie pracy, przy czym sterowana jest programowo. Pracuje kolejno różnymi narzędziami, które zgromadzone są w magazynie narzędziowym, stanowiącym integralną część maszyny. Zamocowanie narzędzi odbywa się samoczynnie według kolejności przewidzianej programem obróbki.
- **Roboty i manipulatory przemysłowe** – są to urządzenia stanowiące zestaw środków realizujących samodzielnie manipulowanie materiałami, detalami i narzędziami, służące do automatycznego wykonywania w podstawowych procesach produkcyjnych funkcji ruchowych, mające sztywne lub swobodne programowanie zmian pozycji i kolejności operacji roboczych według jednej lub kilku osi ruchu i (lub) poruszania się po zadanej trajektorii. Do robotów i manipulatorów nie zalicza się urządzeń sterowanych ręcznie oraz automatów do produkcji części, automatów kopiujących oraz urządzeń do ciągłego ruchu i manipulowania materiałami sypkimi i płynnymi.
- **Komputery do sterowania i regulacji procesami produkcyjnymi** – są to jednostki stosowane do przygotowania dokumentacji technologicznej, sterowania, regulacji i kontroli przebiegu procesu technologicznego. Jeśli komputer stanowi integralną część maszyny lub linii produkcyjnej (technologicznej), nie jest traktowany jako odrębne urządzenie.

Przykłady innowacji*

Innowacje produkty

- *tworzywa sztuczne przyjazne dla środowiska
- *aparat fotograficzny w telefonie komórkowym
- *toster automatycznie odłączający się od prądu, gdy tosty są zrobione
- *laptop z wbudowanym radiem
- *margaryna redukująca poziom cholesterolu
- *jogurt zawierający nowe kultury bakterii
- *lodówka pobierająca mniej energii

Innowacje procesy

- *instalacja nowych lub ulepszonych technologii produkcji np. czujników na czas
- *ulepszanie produktów wspomagane komputerowo
- *digitalizacja procesów drukowania
- *używanie laserowych narzędzi tnących
- *automatyczny, elektroniczny system wymiany informacji pomiędzy dostawcami a klientami
- *wprowadzenie oprogramowania do identyfikacji optymalnej trasy dostawy
- *wprowadzenie oprogramowania dla księgowości, dokonywania zakupów itp.

Innowacje organizacyjne

- *założenie nowej, łatwo dostępnej dla pracowników bazy danych najlepszych rozwiązań, przykładów i innej wiedzy
- *wprowadzenie po raz pierwszy decentralizacji odpowiedzialności za prace dla pracowników firmy, np. zwiększenie odpowiedzialności za procesy produkcyjne wśród pracowników działów produkcji, zaopatrzenia i sprzedaży
- *wprowadzenie po raz pierwszy standardów kontroli jakości dla dostawców i podwykonawców

Innowacje marketingowe

- *ekskluzywnie wyglądająca buteleczka z płynem do pielęgnacji ciała
- *wprowadzenie nowego znaku firmowego dla produktu na nowym rynku